

Γραπτή εξέταση στη νεοελληνική γλώσσα γενικής παιδείας της γ' λυκείου

11-4-2017

Όνομ/νυμο:

Τμήμα:

1. Ο ασυμβίβαστος είναι μια πραγματικότητα του καιρού μας, γιατί δεν είναι ο ένας, ο μοναδικός και ο μοναχικός, καθώς άλλοτε, είναι πια οι πολλοί και ιδίως αυτοί οι νέοι που έρχονται με κραυγές και συχνά με απειλητικές χειρονομίες να μας επιπλήξουν για όσα έχουμε πράξει, για όσα έχουμε διασώσει και να μας στερήσουν το δικαίωμα της παρουσίας, αν το μπορέσουν.
2. Όταν μιλούμε για τους ασυμβίβαστους, έχουμε κυρίως στο νου μας αυτούς τους νέους ανθρώπους. Το ασταμάτητο «όχι» τους. Έγραψα κάπου αλλού, και το πιστεύω πάντα, πως η Ιστορία προχωρεί με το «όχι», δεν προχωρεί με το «ναι». Με το «ναι» αποτελματώνεται. Το «όχι» μπορεί και να έχει ατομική προέλευση, να είναι η εξέγερση ενός προσώπου, μια αυτόβουλη ενέργεια. Το «ναι» σπανιότατα είναι η ολόψυχη και φωτισμένη συγκατάθεση. Στις περισσότερες περιπτώσεις προέρχεται από ραθυμία, ατολμία, αδιαφορία, ή έλλειψη εσωτερικής ανησυχίας. Το «ναι» πληρώνεται— και πλουσιοπάροχα κάποτε. Το «όχι» πληρώνει—και αδρότατα κάποτε.
3. Και, φυσικά, αυτή τη στιγμή δεν πρόκειται για το «όχι» του αντιρρησία, του αρνητικού τύπου, που είναι απαράγωγος από φυσικού του και πολεμάει κι απαρνιέται τα πάντα για να μπορέσει αυτόνομα να υπάρξει, όπως συχνά συμβαίνει στην ανέλιξη της πνευματικής ζωής, όπου στέρφοι* και πικρόχολοι και κακόπιστοι προσπαθούν να πλάσουν ένα ατομικό πεπρωμένο με την αδιάκοπη άρνηση, καθώς τα σκυλιά που γαβγίζουν και γρούζουν, γιατί δεν έχουν άλλο τρόπο να δηλώσουν την ύπαρξή τους. Ο λόγος είναι για το φωτισμένο, συλλογισμένο, σταθερό, αμετακίνητο «όχι», για μια απόφαση ψυχής και πνεύματος.
4. Η κραυγή των σύγχρονων ασυμβίβαστων, τουλάχιστον των περισσότερων—γιατί καμιά γενίκευση δεν είναι σωστή—είναι μια αυθόρμητη κίνηση, που δεν έχει προφτάσει να συλλογιστεί τον εαυτό της. Και τούτο είναι η αδυναμία της. Τα «άγουρα χρόνια» είναι όλο φλόγα. Άλλωστε, εμείς οι πρεσβύτεροι αυτή τη φλόγα τη θεωρούμε προνόμιο και τη μακαρίζουμε. Και η φλόγα δε φωτίζει μονάχα· πυρπολεί κιόλας και κατακαίει και μεταμορφώνει σε στάχτη.[...].
5. Οι ασυμβίβαστοι «ασεβούν» και προς την παράδοση. Την υποβάλλουν σ' εξαντλητική ανάκριση, για να την αναγκάσουν να ομολογήσει την κενότητά της, όπου, φυσικά, συμβαίνει να είναι κενή. Κι επειδή οι καιροί μας είναι σκληροί, η αντιπαραδοσιακή επιδρομή παίρνει τη μορφή καταιγίδας, που τρομάζει τους απλοϊκούς και εξουθενώνει τους ανυποψίαστους χρησιμοθηρικούς. Αυτή η αντιπαραδοσιακή επιδρομή μοιάζει με διάρρηξη σε καλά ασφαλισμένο χρηματοκιβώτιο. Η επίδραση, επομένως, των ασυμβίβαστων, ακόμη κι όταν δεν είναι φανερή, είναι φυσικό να έχει υποβάλει την παράδοση σε σκληρότατη δοκιμασία.

Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου, Οι σκληροί καιροί, εκδόσεις των Φίλων. (Απόσπασμα σε διασκευή)

*στέρφοι= άχρηστοι (μεταφορικά)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

A1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100 - 120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1.α. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων το ακόλουθο απόσπασμα της δεύτερης παραγράφου: «η Ιστορία προχωρεί με το “όχι”, δεν προχωρεί με το “ναι”».

Μονάδες 10

β. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις ακόλουθες διαπιστώσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

α. Η ασυμβίβαστη στάση συναντάται κατά βάση στη νεαρή ηλικία.

β. Το επικοινωνιακό “όχι” υπονομεύει την εξέλιξη της ιστορίας.

γ. Το αβασάνιστο “ναι” μαρτυρά απουσία επαγρύπνησης.

δ. Ο νεανικός αυθορμητισμός ποτέ δεν μπορεί να αποβεί αυτοκαταστροφικός.

ε. Οι ασυμβίβαστοι νέοι απορρίπτουν και την παράδοση.

Μονάδες 10

B2.α. Ποια είναι η πορεία της σκέψης (παραγωγική – επαγωγική) του ακόλουθου συλλογισμού; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Η αμφισβήτηση των νέων οδηγεί πάντα στην πρόοδο της κοινωνίας.

Ένα τμήμα της σύγχρονης νεολαίας έχει την τάση να αμφισβητεί.

Άρα, ένα μέρος των σύγχρονων νέων συμβάλλει στην κοινωνική πρόοδο. (Μονάδες 5)

β. Να αξιολογήσετε αυτόν τον συλλογισμό ως προς την ορθότητά του. (Μονάδες 5)

Μονάδες 10

B3. Το κείμενο που σας δόθηκε ανήκει στο είδος του δοκιμίου. Τρία χαρακτηριστικά του δοκιμίου είναι η λειτουργία της γλώσσας (αναφορική ή μεταφορική), ο υποκειμενισμός και η χρήση λογιότερης γλώσσας. Να εντοπίσετε στη δεύτερη παράγραφο:

- πέντε παραδείγματα μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας
- ένα σημείο που να φαίνεται ο υποκειμενισμός
- τρία παραδείγματα λογιότερης χρήσης της γλώσσας.

Μονάδες 10

B4.α. Να βρείτε δύο τρόπους ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου.

Μονάδες 4

β. Να βρείτε τα δομικά μέρη της τελευταίας παραγράφου.

Μονάδες 3

γ. Τι δηλώνουν οι ακόλουθες λέξεις;

- Φυσικά(3^η §)
- τουλάχιστον(4^η §)

- κιόλας(4^η §)

Μονάδες 3

B5.α. Να δώσετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις:

- μοναδικός
- επιπλήξουν
- ραθυμία
- άλλωστε
- μεταμορφώνει

Μονάδες 5

β. Να δώσετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις:

- απαρνιέται
- συχνά
- ατομικό
- αδυναμία
- κενή

Μονάδες 5

B6.α. Στο ακόλουθο παράδειγμα να εντοπίσετε το είδος της σύνταξης (ενεργητική-παθητική) και να το μετατρέψετε όπου αυτό είναι δυνατό: “(Οι ασυμβίβαστοι νέοι) Την υποβάλλουν σ’ εξαντλητική ανάκριση, για να την αναγκάσουν να ομολογήσει την κενότητά της.”.

Μονάδες 3

β. Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου κυριαρχεί η χρήση του γ’ ενικού και α’ πληθυντικού προσώπου. Να αιτιολογήσετε τη λειτουργία τους.

Μονάδες 6

γ. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των σημείων στίξης στις ακόλουθες περιπτώσεις της τέταρτης παραγράφου:

- —γιατί καμιά γενίκευση δεν είναι σωστή— (διπλή παύλα)
- Τα «άγουρα χρόνια» είναι όλο φλόγα. (εισαγωγικά)
- Και η φλόγα δε φωτίζει μονάχα· πυρπολεί κιόλας και κατακαίει και μεταμορφώνει σε στάχτη. (άνω τελεία)

Μονάδες 6

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ:

A1.Θεματικός πυρήνας κειμένου: Τα χαρακτηριστικά της ασυμβίβαστης νέας γενιάς.

Βασικά σημεία ανά παράγραφο:

- 1^η : Στις μέρες μας οι ασυμβίβαστοι νέοι πληθαίνουν και αντιδρούν δυναμικά απέναντι στις παλαιότερες γενιές.
- 2^η : Το “όχι” όταν είναι πηγαίο, σε αντίθεση με το “ναι” του συμβιβασμού, αποτελεί παράγοντα της εξέλιξης της ιστορίας.
- 3^η :Η συνειδητή, γόνιμη άρνηση δεν πρέπει να συγχέεται με τον στείρο αρνητισμό.
- 4^η : Βασικό στοιχείο της νεανικής αντιδραστικότητας είναι ο ενθουσιασμός και ο παρορμητισμός που άλλοτε μπορεί να λειτουργήσουν έως και καταστροφικά.
- 5^η : Η παράδοση τίθεται σε αμφισβήτηση από τους ασυμβίβαστους νέους .

B1.α. Η παράγραφος μπορεί να αναπτυχθεί αντιθετικά και με αιτιολόγηση και να επισημανθεί ότι η ιστορική εξέλιξη είναι αποτέλεσμα ρηξικέλευθων απόψεων, ρήξεων, συγκρούσεων και “αιματηρών” αρνήσεων προκειμένου να επιτευχθούν στόχοι που θα οδηγήσουν την κοινωνία στην ανάπτυξή της. Η ιστορική πρόοδος αντίθετα, δεν επιτυγχάνεται με μαλθακούς συμβιβασμούς και “οκνηρές” αποφάσεις που ναι μεν δεν δυναμιτίζουν τις καταστάσεις αλλά δεν οδηγούν και σε ουσιαστικές λύσεις.

- β. α. Σ
β. Λ
γ. Σ
δ. Λ
ε. Σ

B2.α. Η συλλογιστική πορεία που ακολουθείται στο συλλογισμό είναι παραγωγική. Αυτό ισχύει γιατί η πορεία της σκέψης του συγγραφέα ξεκινά από μια γενική διατύπωση που αφορά το σύνολο των νέων και έχει διαχρονικό χαρακτήρα και καταλήγει σε ένα συμπέρασμα που αφορά ένα μέρος τω νέων στη σύγχρονη εποχή. Άρα η πορεία της σκέψης κινείται από το γενικό στο ειδικό.

β. Ο συλλογισμός διαθέτει εγκυρότητα αφού το συμπέρασμα απορρέει με λογική σχέση από τη σύνδεση των προκείμενων, πάσχει όμως ως προς την αλήθεια του μιας και η πρώτη προκείμενη δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Άρα ο συλλογισμός είναι μη ορθός.

B3. Πέντε παραδείγματα μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας:

- ✓ Το ασταμάτητο «όχι»
- ✓ η Ιστορία προχωρεί με το «όχι»
- ✓ Το «όχι» μπορεί και να έχει ατομική προέλευση
- ✓ φωτισμένη συγκατάθεση
- ✓ Το «ναι» πληρώνεται

Ένα σημείο που να φαίνεται ο υποκειμενισμός:

Έγραφα κάπου αλλού, και το πιστεύω πάντα, πως η Ιστορία προχωρεί με το «όχι», δεν προχωρεί με το «ναι».

Τρία παραδείγματα λογιότερης χρήσης της γλώσσας:

αποτελματώνεται, ραθυμία, αδρότατα

B4.α.

- ✓ σύγκριση-αντίθεση
- ✓ αναλογία
- ✓ παραδείγματα

β. Θεματική πρόταση: Οι ασυμβίβαστοι «ασεβούν» και προς την παράδοση.

Σχόλια: Την υποβάλλουν σ' εξαντλητική ανάκριση... μοιάζει με διάρρηξη σε καλά ασφαλισμένο χρηματοκιβώτιο.

Κατακλείδα: Η επίδραση, επομένως, των ασυμβίβαστων, ακόμη κι όταν δεν είναι φανερή, είναι φυσικό να έχει υποβάλει την παράδοση σε σκληρότατη δοκιμασία.

- γ. φυσικά:** έμφαση, βεβαιότητα
τουλάχιστον: ποσοτική σχέση
κιόλας: προσθήκη

B5.α.

- μοναδικός: ξεχωριστός, ιδιαίτερος
- επιπλήξουν: τιμωρήσουν, παρατηρήσουν, μαλώσουν
- ραθυμία: οκνηρία, τεμπελιά
- άλλωστε: εξάλλου
- μεταμορφώνει: μεταλλάσσει, διαφοροποιεί

β.

- απαρνιέται: αποδέχεται
- συχνά: σπάνια
- ατομικό: συλλογικό
- αδυναμία: δύναμη
- κενή: πλήρης

B6.α. Το είδος της σύνταξης είναι ενεργητική:

Μετατροπή σε παθητική σύνταξη:

Υποβάλλεται σ' εξαντλητική ανάκριση από τους ασυμβίβαστους νέους για να αναγκαστεί να ομολογήσει την κενότητά της (ή να ομολογηθεί η κενότητά της) .

β. η χρήση του γ' ενικού: αντικειμενικότητα, γενικόλογος χαρακτήρας, τυπικό ύφος, αποστασιοποίηση

η χρήση του α' πληθυντικού προσώπου: αίσθημα συλλογικότητας, συμμετοχικότητα, ζωντάνια, παραστατικότητα

γ.

- —γιατί καμιά γενίκευση δεν είναι σωστή— (διπλή παύλα): συμπλήρωση προσωπικού σχολίου
- Τα «άγουρα χρόνια» είναι όλο φλόγα. (εισαγωγικά): μεταφορά

- Και η φλόγα δε φωτίζει μονάχα· πυρπολεί κίολας και κατακαίει και μεταμορφώνει σε στάχτη. (άνω τελεία): συμπλήρωση, αντίθεση, έμφαση